

Vergaderjaar 2015–2016

21 501-30

Raad voor Concurrentievermogen

Nr. 378

BRIEF VAN DE MINISTER VAN ECONOMISCHE ZAKEN

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 29 juni 2016

Hierbij bied ik u, mede namens de Staatssecretaris van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap, het verslag aan van de Raad voor Concurrentievermogen (RvC) van 26 en 27 mei jl. te Brussel. De Raad bestond uit een deel over de interne markt en industrie, een deel over ruimtevaart (26 mei) en een deel over onderzoek (27 mei).

De informele lunchdiscussie op 26 mei stond in het teken van de digitale interne markt, waarbij ook telecomministers die in de ochtend de Telecomraad bijwoonden, waren uitgenodigd. Deze informele discussie werd onder het agendapunt «mainstreaming» kort teruggekoppeld in de Raad.

Tijdens het deel over de interne markt en industrie op 26 mei bereikte de Raad een algemene oriëntatie over portabiliteit. De Commissie presenteerde de «check-up» van het concurrentievermogen, waarna de Raad hierover van gedachten wisselde. De Raad voerde een debat over betere regelgeving en nam conclusies aan over dit onderwerp. Op verzoek van een aantal lidstaten is door de Commissie de stand van zaken toegelicht over de herziening van de detacheringsrichtlijn.

Onder het agendapunt diversen informeerde het voorzitterschap de Raad over de uitkomsten van de quantum Europe Conferentie (17 en 18 mei), informeerden het voorzitterschap en de Commissie de Raad over de agenda voor de implementatie van de Europese interne markt op de Europese Raad in juni en daarnaast over de stand van zaken van het pakket productveiligheid en markttoezicht. Voorts informeerde Polen de Raad over de uitkomsten van de *Friends of the Industry* bijeenkomst van april dit jaar en gaf Luxemburg een korte uiteenzetting over een Europees project over high performance computing.

Het ruimtevaartdeel van de Raad heeft op 26 mei van gedachten gewisseld over het stimuleren van het gebruik van ruimtevaartdata.

Tijdens het onderzoeksdeel op 27 mei heeft de Raad conclusies aangenomen over het Zevende Kaderprogramma met een blik op de toekomst. Daarnaast heeft de Raad conclusies aangenomen over onderzoeks- en innovatievriendelijke regelgeving en over de transitie naar een Open Science systeem. Over dit laatste onderwerp heeft de Raad ook een debat gevoerd.

Onder het agendapunt diversen is de Raad geïnformeerd over de update van de ESFRI roadmap en de *European Innovation Council*.

Daarnaast heeft het aankomende Slowaakse voorzitterschap de Raad op alle onderdelen geïnformeerd over de prioriteiten in de tweede helft van 2016.

Bijgaand bied ik u tevens de reactie aan op de vragen die de leden van de SP-fractie hebben gesteld bij de gelegenheid van het schriftelijk overleg met uw Kamer over de Energieraad van 6 juni 2016 in Brussel (Kamerstuk 21 501-33, nr. 609).

De Minister van Economische Zaken,
H.G.J. Kamp

INTERNE MARKT EN INDUSTRIE

Verordening Portabiliteit

Algemene oriëntatie

De voorzitter sprak uit dat het bereiken van een algemene oriëntatie over het portabiliteitsvoorstel een tastbaar resultaat van de digitale interne marktstrategie (DSM) zou zijn. Om die reden was het voorstel een prioriteit van het voorzitterschap. De voorzitter gaf aan dat de experts uit de lidstaten hard gewerkt hebben in constructieve sfeer en dat er veel bereikt is in relatief korte tijd.

Commissaris Oettinger gaf vervolgens een uiteenzetting van het doel van het voorstel: het leven van EU-burgers die door de EU reizen makkelijker te maken. Hierbij benadrukte hij dat het niet de bedoeling is om het beginsel van territorialiteit van het auteursrecht aan te tasten, dat beginsel blijft stevig overeind. De Commissie dankte het voorzitterschap voor het harde en goede werk.

Vanuit de lidstaten klonk waardering voor de totstandkoming van een evenwichtig compromis. Spanje, Frankrijk en Portugal benadrukten de bescherming van rechthebbenden een belangrijk punt te vinden bij wijzigingen van het auteursrecht. Alle lidstaten, met uitzondering van Spanje, dat zich van stemming onthield, stemden in met de algemene oriëntatie. Veel lidstaten gaven aan te hopen dat het Europees Parlement snel een positie inneemt zodat aan de triloog kan worden begonnen en dit voor consumenten gunstige voorstel spoedig in werking kan treden.

Het voorzitterschap sloot af met de opmerking dat dit standpunt van de Raad hopelijk inderdaad een positief signaal is richting het Europees Parlement, dat pas recentelijk met de behandeling van het voorstel voor de verordening is begonnen.

Competitiveness check-up

Gedachtewisseling

Sinds oktober 2015 is de zogenaamde «check-up» van het concurrentievermogen een vast agendapunt van de Raad. Ditmaal was de check-up gericht op de impact van digitalisering op productiviteit, met name in de dienstensector. Commissaris Bierkowska onderstreepte in haar presentatie de verschillen in productiviteit tussen de EU en de VS. Het verschil is vooral groot in de dienstensector, goed voor 70% van de Europese economie. De Commissaris liet zien dat een belangrijke verklarende factor hiervoor kan zijn dat er in Europa minder in ICT wordt geïnvesteerd dan in de VS. Om te komen tot meer investeringen in ICT, lijkt volgens economische studies die de Commissaris aanhaalde, vooral vermindering van regelgeving van belang, opdat concurrentie wordt gestimuleerd en eenvoudiger nieuwe businessmodellen kunnen worden overgenomen.

De lidstaten onderkenden de boodschap van de Commissie en noemden onder meer interconnectiviteit en een stabiele digitale infrastructuur als belangrijke aandachtspunten. Ook vroeg een aantal lidstaten bijzondere aandacht voor de positie van het mkb en startende ondernemers. Tijdens dit agendapunt werd ook het «competitiveness scoreboard» geïntroduceerd. Dit «scoreboard» is een overzicht van indicatoren om de concurrentiekracht van de Europese lidstaten onderling en met andere globale spelers te kunnen vergelijken, en dient ter ondersteuning van de discussies over het concurrentievermogen in de Raad. Het werd door een groot aantal lidstaten verwelkomd.

Mainstreaming Competitiveness

Presentatie van het voorzitterschap

Onder het agendapunt «mainstreaming» gaf de voorzitter een terugkoppeling van de informele lunch eerder die middag. Ministers van de Telecomraad en de Raad voor Concurrentievermogen spraken daar voor het eerst gezamenlijk over hoe de Digitale Interne Markt Strategie verder gebracht kan worden. Namens de Commissie presenteerde vicevoorzitter Ansip diverse recente initiatieven, met name het e-commerce pakket en de platforms mededeling. Hij noemde ook het belang van ambitie en een snel proces, en sprak daarbij zijn vertrouwen uit dat Europa wat dat betreft op de goede weg zit.

Ministers onderstreepten het belang van een hoog ambitieniveau voor een tijdige en samenhangende implementatie van alle initiatieven uit de strategie, die ze als cruciaal zien voor het Europees concurrentievermogen. Het regelgevend kader moet daarvoor toekomstbestendig, simpel en duidelijk zijn. Andere kernwoorden deelden Ministers ter plekke via een word cloud, die door het Nederlandse voorzitterschap online¹ beschikbaar is gemaakt. Ministers benadrukten dat het nu aan de Raad en het Europees Parlement is om deze initiatieven snel verder te brengen. De belangrijkste bevindingen van de lunch heb ik via een brief ook gedeeld met de voorzitter van de Europese Raad, Donald Tusk, met een oproep aan de Europese Raad om deze prioriteiten te ondersteunen. Deze brief is als bijlage aan dit verslag toegevoegd².

Betere regelgeving

Beleidsdebat en aannname Raadsconclusies

Het doel van dit debat, het eerste in de Raad over dit onderwerp met eerste vicevoorzitter Timmermans, was het geven van politieke sturing aan het Betere Regelgevingsbeleid, met name aan de beleidsagenda van de Europese Commissie.

Daarnaast waren door het voorzitterschap Raadsconclusies geformuleerd die betrekking hebben op vier aspecten van EU Betere Regelgeving: 1) toekomstbestendige en innovatievriendelijke regelgeving, 2) kwantificeren van de resultaten van het beleid, 3) introductie van regeldrukreductiedoelstellingen en 4) aandacht voor het mkb.

Het voorzitterschap had over dit debat aangegeven zich te willen focussen op twee vragen: 1) Waar staan we met het EU Betere Regelgevingsbeleid, één jaar na de presentatie van de ambitieuze plannen van de Commissie op 19 mei 2015?

2) Hoe kunnen we ervoor zorgen dat er in het EU wetgevingsproces voldoende aandacht is voor het stimuleren van innovatie?

Eerste vicevoorzitter Timmermans schetste dat er al veel in gang is gezet. Hij wees op het aanpakken van knelpunten en noemde enkele voorbeelden van vereenvoudiging van regelgeving die onder andere voor het mkb veel voordeel hebben opgeleverd. Ook zijn er volgens de Commissie organisatorisch en qua systematiek veel zaken verbeterd. Zo is het REFIT-platform gestart met een belangrijke aanjaag- en adviesrol waar het gaat om het concreet aanpakken van knelpunten in regelgeving. Daarnaast is er een nieuwe *Regulatory Scrutiny Board*, die met meer bevoegdheden en meer onafhankelijkheid – nu ook met enkele externe leden – binnen de Commissie de kwaliteit van impact assessments van nieuwe Commissievoorstellen zal bewaken. Tot slot wees vicevoorzitter

¹ <https://twitter.com/EU2016NL/status/735814177059704832?lang=nl>

² Raadpleegbaar via www.tweedekamer.nl.

Timmermans op de nieuwe EU Betere Regelgevingsrichtsnoeren die er binnen de Commissie in alle onderdelen voor moeten zorgen dat er volgens de nieuwste inzichten wordt gewerkt aan Europese Betere Regelgeving, met name als het gaat om het voorbereiden en evalueren van wetgeving, het uitvoeren van impact assessments en consultaties.

Vicevoorzitter Timmermans sprak namens de Commissie waardering uit voor de Raadsconclusies en voor het op 13 april 2016 in werking getreden Interinstitutioneel Akkoord Beter Wetgeven (IIA). Vicevoorzitter Timmermans plaatste de kanttekening dat de Raadsconclusies helaas niets zeggen over hoe de Raad invulling gaat geven aan de beloftes voor inzet die het zelf heeft afgegeven in het IIA. Het Europese Betere Regelgevingsbeleid kan volgens hem alleen slagen met steun van alle Europese instellingen. Met betrekking tot kwantificering van de effecten riep de vicevoorzitter op tot het delen van informatie over de effecten van Europese regelgeving, inclusief de effecten van implementatie, best practices en hoe ze in kaart kunnen worden gebracht. Ten aanzien van de introductie van reductiedoelstellingen wees hij erop dat er eerst gewacht moet worden op de uitkomsten van een inmiddels in gang gezette haalbaarheidsstudie.

De lidstaten spraken in hun interventies waardering uit voor de Raadsconclusies, het IIA en het werk van de Commissie. De grote meerderheid van lidstaten gaf aan dat er veel goeds in gang is gezet, maar dat nog meer inzet nodig is. In dat verband werd door Finland, het Verenigd Koninkrijk, Denemarken, Duitsland en Slowakije vooral het belang van toekomstbestendige en innovatievriendelijke regelgeving onderstreept, waarbij door veel lidstaten een sterke link werd gelegd tussen het grote economische belang van innovatie en het belang van goede regelgeving die ondernemers voldoende ruimte geeft. Een groot aantal lidstaten, waaronder Italië, Portugal, Slovenië, Letland en Litouwen ondersteunden het verankeren van het innovatie principe binnen de Betere Regelgeving aanpak, waardoor innovatie in impact assessments en besluitvorming beter moet worden meegewogen.

Veel lidstaten, zoals Finland, Tsjechië, Oostenrijk, Griekenland en Polen pleitten ook voor versterkte aandacht voor het mkb als belangrijkste doelgroep van het Europese Betere Regelgevingsbeleid, voor kwantificering van de effecten van dit beleid en voor de introductie van reductiedoelstellingen. Ook werd gewezen op het belang van digitale hulpmiddelen bij de uitvoering van het EU Betere Regelgevingsbeleid.

Enkele lidstaten, waaronder Kroatië benadrukten dat de vereenvoudiging van Europese regelgeving niet ten koste mag gaan van een hoog niveau van bescherming van werknemers, het milieu, consumenten, gezondheidsbelangen en een goed functionerende interne markt en dat het uitvoeren van impact assessments geen vervanging mag zijn van politieke besluitvorming. Tot slot werd in het debat door Luxemburg, Estland, Ierland en België ook gewezen op een gevaar van te veel Betere Regelgeving; teveel consultaties en impact assessments zouden kunnen leiden tot stroperigheid.

Vicevoorzitter Timmermans dankte alle lidstaten voor hun waardering en medewerking aan het beleid en zei dat hij ook bij zijn werk geïnspireerd is door goede voorbeelden uit enkele lidstaten zoals Duitsland, Denemarken, het Verenigd Koninkrijk en Nederland. Gezien de tijd die een wetgevings-traject in beslag neemt zal, volgens de vicevoorzitter, vaker gezien moeten worden of bestaande regelgeving niet aangepast kan worden in plaats van met nieuwe voorstellen te komen.

Naast de samenvatting van het debat noemde het voorzitterschap een positief voorbeeld van het ondersteunen van het Europese bedrijfsleven in het kader van het belang van betere regelgeving: op 18 mei organiseerde het voorzitterschap samen met de Commissie een bijeenkomst over het herstel van de disbalans tussen kwekers- en octrooirecht, waar de Commissie heeft aangekondigd een verklarende notitie te maken bij de Biotechrichtlijn. De Raadsconclusies over betere regelgeving werden hierna zonder verdere discussie aangenomen.

Herziening Detacheringsrichtlijn

Toelichting stand van zaken door het voorzitterschap en de Commissie

Op verzoek van Polen en Hongarije was dit onderwerp op de RvC geagendeerd. Het voorzitterschap schetste de stand van zaken door aan te geven dat op 8 maart jl. de Commissie een voorstel heeft gepubliceerd om de detacheringsrichtlijn te herzien. Op 10 mei bleek dat elf nationale parlementen bezwaar hebben gemaakt tegen het voorstel. Daarmee is voldaan aan het vereiste om de gele-kaart-procedure³ te starten. De Europese Commissie zal het voorstel opnieuw in overweging moeten nemen om vervolgens te besluiten het voorstel te handhaven, te wijzigen of definitief in te trekken. Daarnaast gaf de voorzitter aan dat de EPSCO-raad primair verantwoordelijk is voor dit voorstel.

Commissaris Thyssen gaf in haar introductie aan dat de Commissie met het voorstel het instrument van detachering van werknemers wil versterken door heldere en handhaafbare regels. Daarnaast wil de Commissie ook eerlijkheid herstellen door de loonkloof te dichten tussen werknemers die hetzelfde werk op dezelfde plaats doen. Daarnaast beoogt de Commissie met dit voorstel een gelijk speelveld tussen dienstverleners te bewerkstelligen en tegelijkertijd nationale bevoegdheden bij de loonvorming te respecteren. De Commissie heeft in de voorbereiding van het voorstel verdere opties terzijde gelegd en voor een bescheiden voorstel gekozen; zo blijft het bijvoorbeeld zo dat sociale premies en belastingen in het land van afkomst betaald worden en blijft er derhalve nog altijd concurrentievoordeel voor gedetacheerde werknemers uit bepaalde lidstaten. Voor sommige lidstaten gaat het voorstel niet ver genoeg, voor anderen juist te ver. De Commissie neemt de gele kaart procedure serieus en gaat het signaal dat hiermee is afgegeven analyseren. Daarbij is de Commissie graag bereid tot discussie met de sociale partners.

Diverse Centraal- en Oost-Europese lidstaten namen het woord in de Raad. Zij zijn van mening dat de interne markt niet geholpen wordt met dit voorstel en dat het voorstel daarnaast niet aan de eisen van betere regelgeving voldoet. Volgens deze lidstaten worden met dit voorstel van de Commissie nieuwe belemmeringen voor de dienstensector opgeworpen. Volgens hen zijn verschillen in loon positief voor het concurrentievermogen en ook voor de consument. Verschillende van deze lidstaten riepen de Commissie dan ook op om het voorstel in te trekken, zeker gezien het signaal van diverse nationale parlementen die een gele kaart procedure in gang hebben gezet.

Frankrijk en België gaven aan dat zij positief staan tegenover het voorstel van de Commissie. Zij benadrukten hierbij het van belang van duidelijke en heldere regels op dit onderwerp. Eerlijke concurrentie en bescherming van gedetacheerde werknemers zijn nodig, evenals regels die hen gelijke

³ Bezwaar van tenminste één derde van de nationale parlementen (1 stem per kamer van een tweekamerstelsel, 2 stemmen voor een eenkamerstelsel, minimaal 19 stemmen benodigd om de procedure te starten).

behandeling geven. Een groot aantal lidstaten, zowel voor- als tegenstanders van het voorstel, gaf aan uit te zien naar de discussie in de EPSCO-raad over dit onderwerp.

Commissaris Thyssen reageerde met de toezegging dat de Commissie de situatie naar aanleiding van de gele kaart procedure zorgvuldig zal analyseren en dat de parlementen die bezwaar hebben gemaakt een antwoord zullen krijgen. De Commissie zal een standpunt innemen, maar dit standpunt was ten tijde van de Raad nog niet bekend. De Commissaris herhaalde de wens om hierover met elkaar in gesprek te gaan en op een goede dialoog te rekenen. Daarop sloot de voorzitter dit punt af waarbij hij aangaf dat de discussie in de EPSCO-raad zal worden voortgezet.

DIVERSEN INTERNE MARKT EN INDUSTRIE

De uitkomsten van de kwantum Europe Conferentie

Het voorzitterschap informeerde de Raad kort over de uitkomsten van de kwantum Europe Conferentie, die op 17 en 18 mei in Amsterdam is gehouden. Tijdens de conferentie is door vertegenwoordigers uit de wetenschap en de industrie een «kwantummanifest»⁴ gepresenteerd aan Commissaris Oettinger en Minister Kamp met een integrale strategie waarmee de EU tot de kopgroep kan blijven behoren. Commissaris Oettinger heeft tijdens de Conferentie een toelichting gegeven op het Flagshipprogramma dat de Europese Commissie in het kader van de strategie voor de digitale interne markt heeft aangekondigd.

De agenda voor de implementatie van de Europese interne markt op de Europese Raad van 28- 29 juni

Het voorzitterschap informeerde de Raad over de stand van zaken van de implementatie van de interne markt, in aanloop naar de Europese Raad van 28-29 juni. De Europese Raad van 17-18 maart 2016 heeft opgeroepen om tot een agenda te komen voor de implementatie van de interne markt. Dit moet zijn beslag krijgen tijdens de Europese Raad van juni.

De Europese Commissie, vertegenwoordigd door vicevoorzitter Katainen, dankte de Raad voor de inzet voor de interne markt. Ook wees de vicevoorzitter op het belang van concurrentiekracht en het Europese Fonds voor Strategische Investerings (EFSI). Katainen kondigde ook een mededeling van de Commissie aan over de stand van zaken ten aanzien van de Single Market Strategy, de Digital Single Market Strategy en de Capital Markets Union als input voor de Europese Raad. Deze mededeling is inmiddels verschenen⁵. Uw Kamer wordt hierover zoals gebruikelijk via een BNC-fiche geïnformeerd. Katainen vroeg ook om politieke inzet van de Raad om het grote nog ongebruikte potentieel van de interne markt verder te benutten. Daarvoor riep hij op tot een ambitieuze implementatie agenda van de Europese Raad en snelle goedkeuring van de internemarkt-wetgeving door de Raad en het Europees Parlement.

Pakket voor productveiligheid en markttoezicht

Het voorzitterschap schetste de huidige stand van zaken met betrekking tot dit pakket van verordeningen. Het onderwerp is diverse malen op de Raad behandeld, maar er is een blokkerende minderheid die zich verzet tegen het verplicht stellen van een oorsprongsmarkering op alle consumentenproducten, aangezien dat volgens die landen niets toevoegt aan

⁴ <http://www.eu2016.nl/documenten/publicaties/2016/05/17/quantum-manifest>.

⁵ COM(2016) 361.

het doel van de betreffende verordening, namelijk het verbeteren van de productveiligheid. In maart van dit jaar hebben 11 lidstaten de Commissie een voorstel gestuurd om deze verplichte oorsprongsmarkering slechts op een beperkt aantal productgroepen (keramiek, schoenen, textiel en meubels) verplicht te stellen om op deze manier uit de impasse waarin de behandeling van dit pakket zich nu bevindt te komen.

Italië nam mede namens de andere 10 voorstanders van verplichte oorsprongsmarkering het woord en gaf een toelichting op hun compromisvoorstel. Hierbij geeft de lidstaat aan open te staan voor andere oplossingen, maar dat het pakket niet opgesplitst kan worden. Verder benadrukte Italië daarbij de positie van het Europees Parlement, dat voorstander is van de verplichte oorsprongsmarkering en riep het de Commissie en het inkomend voorzitterschap op om dit voorstel verder te brengen. Geen van de andere lidstaten intervenieerde om een wijziging in hun positie aan te geven.

De Commissie herinnerde de Raad hierop aan de uitgebreide discussie van een jaar geleden. Commissaris Bieńkowska onderstreepte het belang van het pakket maar zag zonder veranderingen in de posities van lidstaten geen mogelijkheden om het vooruit te brengen. Het voorzitterschap sloot af met conclusie dat gezien de ongewijzigde posities, het voorstel nog altijd geblokkeerd is in de Raad.

Friends of the Industry

Polen nam het woord om de *Friends of the Industry* meeting op 22 april jl. in Warsaw toe te lichten. Daar heeft een aantal lidstaten een gezamenlijke verklaring⁶ ondertekend waarin het belang van de industrie wordt benadrukt en de Commissie wordt opgeroepen om een analyse van een aantal sectoren te maken om het concurrentievermogen van die sectoren te kunnen verbeteren. Daarnaast werd door een aantal lidstaten aandacht gevraagd voor de situatie van de energie-intensieve industrie.

Europees Project over High Performance Computing

Namens Frankrijk, Spanje en Italië nam Luxemburg het woord om de Raad te informeren over het recent gestarte belangrijk project van gemeenschappelijk belang⁷ over high performance computing en big data. Het doel van dit project is de ontwikkeling van een veerkrachtige Europese HPC supply chain, het ondersteunen de *European Science Cloud Game Changer* en grootschalige pan-Europese pilots waarin e-infrastructuur voldoet aan de wensen van de gebruiker, om de positie van de Europese industrie en overheid te verbeteren op de mondiale markt. Het project is in lijn met de Europese prioriteit voor digitale transformatie van de Europese industrie en de digitale interne markt.

Prioriteiten Slowaaks voorzitterschap

Minister Žiga nam kort het woord om het werkprogramma van het Slowaakse voorzitterschap voor het deel voor de interne markt en industriedeel van de Raad toe te lichten. Hij noemde daarbij als prioriteit de interne markt, met daarin specifiek vrij verkeer van goederen en diensten. Daarnaast noemde hij de digitale interne markt als prioriteit, waaronder het recent gepubliceerde E-commerce pakket met daarin aandacht voor geo-blocking en consumentenbescherming. Daarnaast zal het Slowaakse voorzitterschap aandacht geven aan de industrie en het

⁶ https://www.mr.gov.pl/media/18902/Joint_Warsaw_Declaration.pdf.

⁷ Important Project of Common European Interest (IPCEI).

mkb, zoals modernisering en de uitdagingen voor de energie-intensieve industrie. Als laatste gaf de Minister aan dat Slowakije op het gebied van betere regelgeving wil voortbouwen op het goede werk van het Nederlandse voorzitterschap, door aandacht te besteden aan toekomstbestendige regelgeving. Naast de twee formele Raden in het najaar zal 18-19 juli ook een informele Raad worden georganiseerd. De informele Raad zal een industrie-georiënteerde agenda hebben.

RUIMTEVAART

Het stimuleren van het gebruik van ruimtevaartdata

Gedachtewisseling

Na afloop van het interne markt- en industriedeel vond het ruimtevaartdeel van de Raad plaats. Het voorzitterschap wees ter inleiding van het debat, over het stimuleren van betere benutting van satellietdata, onder andere op het aan de aanwezige delegaties uitgereikte boekje met inspirerende voorbeelden op dit gebied, bijeen gebracht door een groot aantal Europese landen. Het doel van het debat was om het gebruik en de verschillende mogelijkheden van satellietdata op de kaart te zetten, om hiermee bewustwording van de mogelijkheden bij de lidstaten en de Commissie politieke sturing te kunnen geven ten behoeve van de Europese ruimtevaartstrategie waar de Commissie op dit moment aan werkt.

Commissaris Bienkowska gaf het belang van een betere benutting van ruimtevaartdata aan in de context van de grote Europese ruimtevaartprogramma's Copernicus (aardobservatie) en Galileo (satellietnavigatie) die inmiddels (gedeeltelijk) operationeel zijn.

Vrijwel alle lidstaten omarmden het voorzitterschapsinitiatief en benadrukten de voordelen van een betere benutting van satellietdata en vroegen de Commissie dit onderwerp in de aangekondigde Europese ruimtevaartstrategie op te nemen.

De gedachtewisseling richtte zich met name op de belemmeringen die een groter gebruik van satellietdata momenteel in de weg staan en acties om deze belemmeringen aan te pakken. Elementen die in de discussie aan bod kwamen, waren verder onder andere het stimuleren van vraagsturing, het werken met innovatieve aanbestedingen, het opzetten van pilots, het informeren en betrekken van burgers en het integreren van klassieke monitoringsmethoden met nieuwe. Ook moeten volgens het Verenigd Koninkrijk, Ierland, Denemarken, Hongarije en Letland juist de sectoren buiten de ruimtevaartsector geïnformeerd worden over de mogelijkheden die satellietdata bieden. Het werken in (regionale) «space clusters» werd met name door Finland als follow up actie benoemd. Daarnaast vroegen de lidstaten Duitsland, Italië en Tsjechië om aandacht voor het oplossen van technische moeilijkheden met betrekking tot de toegang tot en het gebruik van satellietdata, het trainen van mensen die met deze data kunnen werken, alsmede voor het identificeren van knelpunten in regelgeving die een optimaal gebruik tegenhouden en de zorg voor continuïteit van de data.

De Commissaris benadrukte in haar reactie dat ook de private sector betrokken moet zijn. Zij deed de expliciete toezegging dat in de komende ruimtevaartstrategie voor Europa uitgebreid aandacht zal worden besteed aan het stimuleren van de benutting van satellietdata.

De voorzitter vatte het debat samen door aan te geven dat de lidstaten een betere benutting van satellietdata van groot belang vinden, dat

collectieve Europese acties nodig zijn om dit verder te brengen en dat dit onderwerp zeker een plaats moet krijgen in de nieuw Europese ruimtevaartstrategie. De voorzitter sloot af door de Ministers uit te nodigen voor de EU-ESA informele ministeriële bijeenkomst (30 mei, Den Haag) met als thema deze ruimtevaartstrategie, die voorafgaand aan de European Space Solutions Conferentie plaats zal vinden.

DIVERSEN RUIMTEVAART

Prioriteiten Slowaaks voorzitterschap

Minister Žiga nam kort het woord om de prioriteiten van het Slowaakse voorzitterschap voor het deel voor het ruimtevaartdeel van de Raad toe te lichten. Hij noemde daarbij met name de komende ruimtevaartstrategie voor Europa en de kansen voor ondernemingen in nieuwe lidstaten om te participeren in Europese ruimtevaartprogramma's.

ONDERZOEK

Het Zevende Kaderprogramma en een blik op de toekomst: investeringen in onderzoek en innovatie voor groei, banen en het oplossen van maatschappelijke uitdagingen

Aanname Raadsconclusies

Het voorzitterschap verwees in zijn inleiding naar de informele bijeenkomst van onderzoeks- en innovatieministers die 27 januari jl. in Amsterdam plaatsvond. Die dag werd een constructief debat gevoerd over het belang van investeren in onderzoek en innovatie via de Europese Kaderprogramma's. Dat debat diende als basis voor de voorliggende Raadsconclusies.

De conclusies benadrukken het belang van investeringen in onderzoek en innovatie. Deze investeringen hebben zeer concrete en positieve effecten op de samenleving en economie. Daarnaast onderstrepen de lidstaten met deze Raadsconclusies dat excellentie het uitgangspunt moet blijven van de EU Kaderprogramma's, evenals grensoverschrijdende samenwerking en impact. Ook is besloten dat de Commissie en de lidstaten gezamenlijk gaan werken aan manieren om de impact van deze investeringen in onderzoek en innovatie nog beter te meten en zichtbaar te maken, onder andere in macro-economische modellen.

Commissaris Moedas gaf in zijn interventie aan dat uit de cijfers in de evaluatie van het Zevende EU-Kaderprogramma (KP7) blijkt dat investeringen in onderzoek en innovatie bijdragen aan economische groei, het creëren van banen en het oplossen van maatschappelijke uitdagingen. KP7 heeft onder meer bijgedragen aan de verbeterde aanpak van ziekten als diabetes en alzheimer. Er werd bijvoorbeeld ook geïnvesteerd in robotics, in de ontwikkeling van kennis over terrorisme en over duurzame energie. Ook juichte de Commissaris het toe dat de Raadsconclusies toekomstgericht zijn. Uit deze conclusies worden lessen getrokken voor verbeteringen van het huidige programma, Horizon 2020, en toekomstige EU onderzoeks- en innovatieprogramma's. Vervolgens intervenueerden enkele lidstaten. Zij gaven aan enthousiast te zijn over de Raadsconclusies, waarbij in het bijzonder op de aandacht voor het naar elkaar toe laten groeien van onderzoeks- en innovatiebeleid in de verschillende lidstaten in Europa werd ingegaan. De conclusies werden zonder verdere opmerkingen aangenomen.

Onderzoeks- en innovatievriendelijke wet- en regelgeving

Aanname Raadsconclusies

De voorzitter leidde het punt in waarbij benadrukt werd dat het Europees vestigings- en investeringsklimaat in een context van razendsnelle technologische ontwikkelingen vraagt om regelgeving die onderzoeks- en innovatievriendelijk is. Hierbij moet aandacht zijn voor het ontwerp en implementatie van wet- en regelgeving, het wegnemen van specifieke barrières voor innovatie en het stimuleren van samenwerking tussen verschillende stakeholders.

De Raad benadrukte in de Raadsconclusies de toepassing van het «Innovation Principle». Dit betekent dat er bij het maken van toekomstige regelgeving en beleid expliciet rekening wordt gehouden met de impact op onderzoek en innovatie. Ook werd het belang van toekomstbestendige en technologie-neutrale wet- en regelgeving onderstreept. Daarnaast riepen de lidstaten op om instrumenten te ontwikkelen om barrières voor onderzoek en innovatie in bestaande wetgeving te adresseren. De Europese Ministers omarmden in de Raadsconclusies dan ook de «Innovation Deals», die op donderdag 26 mei officieel gelanceerd zijn door Commissaris Moedas en eerste vicevoorzitter Timmermans van de Europese Commissie. De Innovation Deals zijn een instrument binnen de Europese Betere Regelgeving agenda, geïnspireerd door de Nederlandse Green Deals waar goede ervaringen mee zijn opgedaan. Bedrijven, kennisinstellingen en overheden kijken samen hoe door beter begrip en verheldering van EU wet- en regelgeving barrières voor innovatie kunnen worden weggenomen. Op Europees niveau wordt gestart met een Innovation Deals-pilot op het gebied van de circulaire economie.

Tot slot is met de Raadsconclusies besloten dat er gewerkt wordt aan een Europees start-up visum voor buitenlandse start-ups ten behoeve van een aantrekkelijk vestigingsklimaat in Europa. Hiermee hoeven buitenlandse start-ups niet meer in elke lidstaat apart een visum aan te vragen.

Commissaris Moedas benadrukte in zijn reactie dat het de eerste keer is dat het «Innovation Principle» wordt onderschreven in Raadsconclusies, hetgeen een cruciale mijlpaal vormt. Betere regelgeving is noodzakelijk voor innovatie. Hij onderstreepte eveneens dat de Innovation Deals, een Nederlandse best practice op Europees niveau, zeer concreet zullen bijdragen aan de Betere Regelgeving agenda. De conclusies werden zonder verdere opmerkingen door de Raad aangenomen.

De transitie naar een open science systeem

Beleidsdebat en aanname Raadsconclusies

Het voorzitterschap leidde het agendapunt in en ging daarbij in op de ontwikkelingen in de wetenschap. Steeds verdergaande digitalisering en globalisering en de grotere betrokkenheid van steeds beter opgeleide en geïnformeerde burgers maakt meer openheid noodzakelijk. Het voorzitterschap stelde bovendien dat Europa leidend zou moeten zijn in een transitie naar Open Science. Ook refereerde hij naar de uitkomsten van de conferentie «Open Science – From vision to action», die begin april in Amsterdam plaatsvond. De wetenschappelijke gemeenschap roept organisaties en overheden op om nu actie te ondernemen. De voorliggende Raadsconclusies vormen de bijdrage van de Raad. De voorzitter benadrukte dat er weliswaar gezamenlijke doelen nodig zijn, maar dat dit niet betekent dat er één oplossing is: elke lidstaat kiest zijn eigen pad richting Open Science. Vervolgens werden de Raadsconclusies, met

daarin gezamenlijke doelen en acties, aangenomen, met als belangrijkste streven onmiddellijke open access voor wetenschappelijke artikelen in 2020.

Commissaris Moedas prees de Nederlandse inzet en wees op het hoge ambitieniveau van de doelen en acties in de Raadsconclusies. Hij gaf aan dat het een grote stap is dat de Raad nu heeft besloten te streven naar open access in 2020 en het verder werken aan optimaal hergebruik van onderzoeksdata. Vervolgens ging hij in op de initiatieven die de Commissie nu zal nemen, zoals in het programma Horizon 2020 en presenteerde hij het door de Commissie opgerichte Open Science Policy Platform. Het platform bestaat uit vertegenwoordigers uit de wetenschappelijke wereld die de Commissie zullen adviseren over de vervolgstappen. Commissaris Moedas had een vertegenwoordiger van dit Platform meegenomen naar de Raad om kennis te nemen van de punten die de Ministers in het beleidsdebat zouden gaan inbrengen.

Ten behoeve van het beleidsdebat vroeg de voorzitter zijn collega's om – nu de doelen en eerste acties door middel van de aangenomen Raadsconclusies vastliggen – aan te geven wat voor elke lidstaat de belangrijkste aandachtspunten zullen zijn bij de verdere uitrol van Open Science. Lidstaten waren over het algemeen lovend over de ambitieuze doelen in de Raadsconclusies en gaven aan achter deze doelen te staan. Enkele lidstaten vroegen nog aandacht voor de noodzaak om oog te blijven houden voor legitieme belangen zoals intellectueel eigendom, privacy en veiligheid. Een aantal lidstaten noemde de weg naar meer openheid in de wetenschap zelfs «revolutionair» en wees op de kansen die dit biedt voor het versterken van de plaats van de wetenschap in de samenleving en het vergroten van de impact op de samenleving. Ook kan hiermee volgens een aantal lidstaten de noodzaak van het op peil houden van investeringen in wetenschap nog beter onderbouwd worden. Als belangrijke aandachtspunten in de komende jaren werden onder andere genoemd het aanpassen van de evaluatiecriteria op grond waarvan wetenschap en wetenschappers beoordeeld worden en het zorgen voor goede infrastructuur om onderzoeksdata toegankelijk en duurzaam op te slaan. Verder moeten hoge kosten tijdens de transitie naar Open Science vermeden worden. Het blijkt belangrijk om de kosten die niet naar het primaire proces (de wetenschap zelf) gaan te minimaliseren. Ten slotte is «Open Science readiness» van belang: Open Science werkt alleen maar als zowel onderzoekers als burgers de vaardigheden kunnen verwerven die nodig zijn om bijvoorbeeld om te kunnen gaan met grote hoeveelheden data en in bredere zin elkaars taal leren spreken.

DIVERSEN ONDERZOEK

ESFRI Roadmap 2016

De voorzitter van het European Strategy Forum for Research Infrastructures (ESFRI), John Womersly, presenteerde de ESFRI Roadmap 2016 aan de Raad. Naar deze Roadmap is ook verwezen in de Raadsconclusies over het Zevende Kaderprogramma.

ESFRI kreeg in 2004 het mandaat van de Raad voor Concurrentievermogen om een Roadmap, een prioriteitenlijst, op te stellen met groot-schalige onderzoeksfaciliteiten die van breed Europees belang zijn op alle wetenschappelijke vakgebieden en aansluiten bij de lange termijn behoeften van de Europese onderzoeksgemeenschap. Nederland stond tijdens zijn voorzitterschap in 2004 aan de wieg van de eerste gezamenlijke Europese ESFRI Roadmap van 2006, waarna updates volgden in 2008 en 2010. De ESFRI Roadmap voor grote onderzoeksfaciliteiten 2016 bevat

21 ESFRI-projecten in een vergevorderd stadium van ontwikkeling en 29 ESFRI-landmarks, die op basis van kwaliteit en rijpheid geselecteerd zijn.

Commissaris Moedas benadrukte na de presentatie dat hij de Roadmap een goede selectie vindt en dat de investeringen in de onderzoeksfaciliteiten vanuit de lidstaten moeten komen. Daarvoor kunnen wel Europese fondsen gebruikt worden voor bepaalde investeringen, zoals die uit de structuurfondsen en het European Fund for Strategic Investments (EFSI). Een enkel land vroeg daarna nog het woord om het belang van de gezamenlijke Roadmap te benadrukken.

European Innovation Council

Commissaris Moedas informeerde de Raad over de eerste resultaten van de publieke consultatie onder Europese stakeholders die de Commissie heeft gehouden over het voorstel van een European Innovation Council (EIC). De aanleiding voor de EIC is dat Europa heel goed presteert in het gebied van incrementele innovatie, maar nog niet op disruptieve innovatie. De vraag is hoe markt creërende innovaties in Europa beter gestimuleerd kunnen worden om zo te kunnen bijdragen aan verdere groei en banen. Op de consultatie kwamen 1.000 reacties waarbij tachtig procent van de stakeholders het beeld herkent dat Europa onvoldoende markt creërende innovatie kent en dat steun voor dit type innovatie op Europees niveau nodig is. Hierbij werd gedacht aan zaken als een one stop shop voor entrepreneurs, mentoring en het ondersteunen van kansrijke start-ups. Tijdens de informele bijeenkomst van juli zal de Commissie meer informatie over de uitkomsten van de consultatie kunnen delen.

Enkele lidstaten vroegen het woord en gaven aan positief te staan ten opzichte van de intentie van de Commissie. Aandachtspunten die zij de Commissie meegaven waren onder andere de Europese meerwaarde, het belang van snelheid, het betrekken van stakeholders en eenvoud.

Werkprogramma Slowaaks Voorzitterschap

De Slowaakse Staatssecretaris Tomáš heeft aan de Raad gepresenteerd wat de prioriteiten zullen zijn voor het naderende Slowaakse voorzitterschap. Slowakije zal zich met name richten op de positie van jonge talentvolle onderzoekers en op welke wijze ondersteuning aan hen kan worden gegeven. Jonge onderzoekers kunnen bijdragen aan meer competitiviteit, sociale inclusie en economische groei. Daarnaast prioriteert Slowakije evenals de European Innovation Council, de bredere deelname in het Europese Kaderprogramma Horizon 2020 en het verbeteren van de randvoorwaarden voor onderzoek en innovatie, met name voor innovatieve en snelgroeiende bedrijven. Tijdens de informele bijeenkomst van Ministers in juli zal door Slowakije de positie van jonge onderzoekers en de European Innovation Council geagendeerd worden.